

Motion till riksdagen

1988/89: Ub727

av Jan-Erik Wikström och Charlotte Cederschiöld
(fp, m)

Lokaler vid högskolan i Stockholm för
lärarutbildning

Högskolan för lärarutbildning (HLS) har en besvärlig localsituation. Lokaler är inte bara utspridda på många olika ställen i Stockholmsregionen (11 adresser), de är också till stora delar ofunktionella och otillräckliga. Bristen på lokaler kommer att bli akut i samband med att nybörjarplatserna till den nya grundskolläroverutbildningen kommer att behöva öka för att tillgodose lärarbehovet under nittiotalet. Den nya grundskolläroverutbildningen ställer också krav på samverkan med andra högskolor i regionen, i första hand med universitetet men också med flera av de konstnärliga högskolorna.

Bakgrund

Byggnadsstyrelsen, som är ansvarig för HLS lokalförsörjning, har i flera år arbetat med förslag för att förbättra högskolans localsituation. De senare fem årens viktigaste tidpunkter i handläggningen av HLS lokalfrågor är följande:

- Byggnadsstyrelsen redovisade byggnadsprogram till regeringen i december 1983 avseende en första etapp – innehållande bibliotek, lärosalar samt lokaler för specialläroverlinjen – inom Rålambshovsområdet.
- Projekteringsuppdrag t. o. m. bygghandlingar lämnades av regeringen i början av 1985 inom en kostnadsram av 31 milj. kr. (motsvarande ca 40 milj. kr. i 1987 års prisläge).
- I byggnadsstyrelsens anslagsframställning för budgetåret 1988/89 föreslogs en kostnadsram om 12,5 milj. kr. för delar av detta projekt samt en upprustning och utökning av restaurangen.
- Någon kostnadsram för HLS föreslogs inte av regeringen i 1988 års budgetproposition, eftersom utbildningsministern under hösten 1987 hade inlett diskussioner med HLS ledning om en samlad campuslösning för hela högskolan i södra delarna av Stockholmsregionen.
- HLS styrelse beslöt i februari 1988 förorda en mer samlad lokalisering – campus – utan precisering av läge.
- I ett pressmeddelande i juni 1988 meddelade utbildningsdepartementet att regeringen beslutat att läroverhögskolan i Stockholm *successivt* skulle överflytta *huvuddelen av sin verksamhet* till Södertälje. Enligt pressmed-

delandet hade Södertälje befunnits vara det lämpligaste alternativet om en regionalpolitisk effekt skulle uppnås. Kommunen hade erbjudit ett markområde på kort avstånd från Östertälje pendeltågsstation. Vidare påpekades att HLS i framtiden skulle komma att behöva moderna och ändamålsenliga lokaler, vilket inte sades kunna tillgodoses inom de områden som staten förfogade över i Stockholm. Slutligen påpekades att kommunen även förklarat sig beredd att bygga studentbostäder.

- I juli uppdrog regeringen åt byggnadsstyrelsen att före den 1 oktober 1988 redovisa en lokalförsörjningsplan för överflyttning till Södertälje kommun av HLS, exkl. idrottslärlarlinjen och vissa delar av förskollärlarlinjen.
- I november 1988 redovisade byggnadsstyrelsen en lägesrapport till regeringen gällande lokalförsörjningen för HLS. Ramprogram baserat på nuvarande planeringstal redovisades, liksom kalkylerade investeringskostnader (bygge ca 300 milj. kr. och inredning ca 35 milj. kr. – utrustnings- och flyttningskostnader skulle anges i kommande byggnadsprogram). Mark- och grundläggningsförhållanden höll på att utredas, då dessa bedömts som *mindre gynnsamma från kostnadssynpunkt* vid exploatering. En ny anläggning bedömdes kunna tas i bruk tidigast till höstterminen 1994.
- HLS redovisade sina synpunkter på byggnadsstyrelsens lägesrapport direkt till regeringen. Bl. a. redovisades vissa synpunkter på förskollärlarutbildningens lokalisering, stark kritik mot att ramprogrammet inte tagit hänsyn till kommande omfattande dimensioneringsökningar, främst för grundskollärlarutbildningen, men också för ämneslärar- och barnpedagogutbildningarna. Synpunkter framfördes också på samarbetsmöjligheterna med universitetet, vilket skulle kunna innebära att HLS-projektet borde innehålla lokaler för decentraliserad universitetsutbildning. Slutligen uttrycktes stark oro för tidsplanen. Inom nuvarande lokaldispositioner bedömdes HLS kunna klara grundskollärlarutbildningen längst t. o. m. vårterminen 1991. Därefter skulle ytterligare lokaltillskott, främst undervisningsutrymmen krävas. Om inte tidigare inflyttning skulle kunna ske – beroende bl. a. på bristen på investeringsmedel – förordade HLS andra lösningar.

Olösta problem

Den föreslagna omlokaliseringen skulle otvivelaktigt kunna medverka till att motverka den regionala obalansen när det gäller lokaliseringen av högre utbildning i Stockholmsområdet. För verksamheten – och därmed de människor som arbetar och studerar på högskolan – skulle däremot placeringen i Östertälje medföra en rad problem. Dessa kan kort sammanfattas enligt nedan:

- *Interna samband:* Av de remissyttranden som lämnades av HLS institutioner inför styrelsebehandlingen av lokaliseringen i februari 1988 framgår att kontaktbehovet mellan HLS olika institutioner har ökat med den nya grundskollärlarutbildningen. Avståndet från Östertälje till

de institutioner som skall ligga kvar, nämligen förskollärautbildningarna i Blommensberg och Solna samt GIH vid Lidingövägen, bedöms vara oacceptabelt långt. Den föreslagna lösningen blir därmed inte den samlade campuslösning som förespeglats och som förordades av HLS styrelse.

- *Samband med andra högskoleenheter:* Uppläggningsen av grundskollärautbildningen bygger på en omfattande och nära samverkan med i första hand universitetet, men också med musikhögskolan och konstfackskolan. För att bl. a. undvika dubblering av lokal- och utrustningsresurser har hittillsvarande planering utgått från att de studerande förlägger stora delar av sin undervisning till dessa enheter. Vidare har pedagogiska institutionen också pekat på behov av tillgång till institutionerna vid universitetet, andra vetenskapliga institutioner och till vetenskapliga bibliotek.
- *Övriga kontakter:* HLS har pekat på att den väl fungerande praktikorganisation som finns uppbyggd sedan många år och som har sin tyngdpunkt i de norra och centrala delarna av regionen inte skulle kunna utnyttjas i fortsättningen.
- *Rekryteringsaspekter:* Av de reaktioner som kommit från såväl studerande som anställda framgår klar att de flesta uppfattar den föreslagna lokaliseringen som ocentral med ty åtföljande långa resor. Med tanke på de växande svårigheterna att rekrytera studerande till såväl grundskollärautbildningen som barnomsorgsutbildningarna är det tveksamt om det är klokt att "belasta" HLS med ett i förhållande till rekryteringsområdet ocentralt läge. Samma resonemang bör i tillämpliga delar gälla även för lärarkåren. Invändningarna mot det ocentrala läget gäller kanske i ännu högre grad för fortbildnings- och uppdragsverksamheten. Att förlägga enbart dessa verksamheter till centrala Stockholm strider mot den grundläggande campustanken.
- *Investeringskostnader:* Byggnadsstyrelsens kalkyler har utgått från att det är i stort sett samma lokalbehov som skall tillgodoses, oberoende av lokalisering, vilket har lett till att de båda alternativen (utbyggnad på Rålambshovsområdet och nybyggnad i Östertälje) har bedömts likvärdiga ur kostnadssynpunkt. För att åstadkomma en rimlig studiesituation för de studerande torde en dubblering av vissa lokaler bli nödvändig i Östertäljealternativet, vilket kommer att öka investeringskostnaderna utöver de angivna ca 300 milj. kr. Den helt avgörande frågan är dock om staten under nittioalets första år har råd med en så omfattande nyinvestering för en högskola i Stockholmsregionen. Mer centralt belägna alternativ kunde utan att skada verksamheten genomföras mer successivt.
- *Tidsaspekten:* Inflyttning har beräknats till höstterminen 1994 vilket torde vara den tidigast möjliga tidpunkten med hänsyn till projektets komplexitet och storlek. Det finns väl snarare en risk för senareläggning av den tidpunkten med hänsyn dels till bristen på byggnadsarbetare i Stockholmsregionen, dels till bristen på investeringsmedel för högskoleändamål i statsbudgeten. HLS lokalproblem är redan akuta och den kommande utökningen av främst grundskollärautbildningen kommer

att skärpa kraven på åtgärder. Detta innebär att HLS under alla omständigheter kommer att tvingas till provisoriska lokallösningar under nittioalets första hälft.

Mot. 1988/89
Ub727

Sammanfattningsvis kan konstateras att de problem som uppstår i samband med en omlokalisering av HLS till Södertälje inte belysts och analyserats i tillräcklig omfattning för att regering och riksdag skall kunna ta ställning till en omlokalisering av högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

Förslag till åtgärd

Frågan om lösning av HLS lokalproblem på kort och lång sikt bör utredas förutsättningslöst snarast. Utredningen måste utgå från verksamhetens behov och bör därvid ta hänsyn till såväl interna som externa samband. Vidare bör realistiska bedömningar göras av verksamhetens volym, främst när det gäller grundskolläro- och ämnesläroplanerna, men även barnpedagogutbildningarna. I sammanhanget kan nämnas att universitets- och högskoleämberget (UHÄ) under hösten 1988 tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att beräkna vilka lokalbehov och kostnader för inredning och utrustning som kommer att uppstå till följd av expansionen inom lärarutbildningsområdet. Den begärda utredningen kan lämpligen göras av UHÄ i samarbete med byggnadsstyrelsen.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förutsättningslös utredning av lokaliseringen av högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

Stockholm den 25 januari 1989

Jan-Erik Wikström (fp)

Charlotte Cederschiöld (m)

